

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput X. Efficaciter occurritur argumentis, quæ ex Angelico Doctore
objiciuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

riore probari non potest; sicut nec aliquid eorum, quæ ex voluntate Dei sola dependent. Hoc tamen probabilis est, ut, cum homo fuerit creatus in naturalibus integris, quæ otiosa esse non poterant, quod in primo instanti creationis ad Deum conversus, gratiam consecutus sit. Ubi S. Doctor æquivalenter discurret sic: Si homo creatus fuerit in naturalibus, hæc integra fuerunt, non corrupta. Si integra: ergo otiosa esse non poterunt. Ergo homo, in primo instanti creationis, fuit ad Deum conversus. Ergo, in primo illo instanti, gratiam (habitualement, de qua ipsi questio) consecutus est. Quod ultimum profectò consequens non foret, si in primo instanti, ad Deum conversus fuisset in naturalibus puris, sensu Modernorum, id est, sine ulla gratia, etiam actuali. Igitur ly in naturalibus, vel etiam in puris naturalibus, apud S. Doctorem, solam excludit gratiam habitualement, non actualement.

159 5°. Id totum manifestum evadit ex eo quod rota olim Schola, primariique illius Principes, Albertus Magnus, Alensis, S. Thomas, S. Bonaventura, Guilielmus Parisiensis, Altifidiorensis, Scotus, Bachonius noster, S. Antoninus, Ariminensis, & omnes passim Doctores (ut ostendi to. 1. de Deo distinct. 11. q. 2. a. 2.) per trecentos & amplius annos usurpaverint hunc loquendi modum: Homo, per opera bona, elicita solis naturæ viribus, vel elicita ex naturalibus, suppositâ influentiâ generalis, de congruo meretur primam gratiam habitualement, vel ad eam se præparat, disponit, &c. Nec tamen sic locuti sunt sensu Pelagianorum, Semipelagianorumque, excludendò gratiam actualement (cum probabile non sit, totam Scholam, tanto tempore, Pelagianam, Semipelagianamve fuisse) sed solùm habitualement.

160 Itaque sicut per gratiam, simpliciter & absolute, veteres Scholastici habitualement intellexerunt; sic per principium supernaturale, donumque naturalibus superadditum, intellexerunt habitualement. Non mirum proinde quod actus, cum solâ gratia actuali, sine ullo habitu supernaturali factos, propriè & in rigore terminorum, fieri dixerunt per solum liberum arbitrium, per pura naturalia, per solas naturæ vires. Quia tamen non fierent absque auxilio gratiæ, solum equidem liberum arbitrium, per sola naturalia, per solas naturæ vires, absque alio principio intrinsecè superaddito (etsi non absque Deo per gratiam actualement influente) actus illos efficit: neque enim gratia actualis est eorum causa, vel principium, sed actio & causalitas; nec propriè agit & efficit, sed abusive, secundum quod S. Thomas ait q. 2. de malo a. 11. ad 7. Actus non propriè dicitur agere; sed abusive; quia est quo agens agit. Solum itaque liberum arbitrium, non obstante influxu gratiæ actualis, propriè dicitur agere; seu efficere actus illos; & Deus, tamquam principium extrinsecum; non verò ullum principium intrinsecum, à libero arbitrio distinctum. Atque ita, propriè

& in rigore, homo dicitur per solum liberum arbitrium, per puraque naturalia, intrinsecè potens facere id, ad quod efficiendum non indiget aliis viribus, aliâ virtute, aliâ potentiâ intrinsecâ, sed solâ gratiâ actuali, quæ non habet rationem potentiæ, nec virtutis, nec virium superadditarum, sed actionis & causalitatis, ut dixi; nec constituit liberum arbitrium potens, sed agens. Eo verò sensu, quo, per sola naturalia, vel per solum liberum arbitrium, homo propriè dicitur potens agere; eodem propriè dicitur agere.

CAPUT X.

Efficaciter occurritur argumentis, quæ ex Angelico Doctore obijciuntur.

Objicies 1°. Angelica testimonia, quibus 161 OS. Doctor ait, hominem posse benè moraliter operari per naturæ bonum, sine gratia, sine dono naturalibus superaddito, solis naturæ viribus, solo libero arbitrio, solo lumine rationis naturalis, &c.

Respondeo, per hujusmodi phrasas, solùm excludere gratiæ habitualement, non actualis necessitatem, ut constat tum ex dictis cap. præcedenti, tum ex locis quibus cap. 8. gratiæ actualis auxilium requirit ad omne opus benè factum, illud etiam quod vocat naturæ viribus proportionatum.

Objicies 2°. S. Doctor 1. p. q. 60. & in disput. q. 22. de boni appetitu & voluntate, videtur in hominibus & Angelis admittere naturalem amorem Dei super omnia, qui non sit ex gratia.

Respondeo, amorem naturalem apud S. Thomam esse duplicem, unum inditum qui opponitur electivo, estque inseparabilis à natura, & manet in ipsis dæmonibus & damnatis. Et de isto agit utroque illo loco, ut videre est in contextu prioris loci, & in posteriori loco a. 2. ad 2. Alium electivum, seu electivè liberum, & istum sicubi vocat naturalem, ut opponitur supernaturali; non idèò talem vocat, quod fieri queat absque ulla profus gratia; sed quod fieri queat absque gratia habitualement. Nam (præter dicta n. 161.) q. 23. de volunt. Dei a. 7. ad 8. Dei dilectionem ex gratia actuali, non habitualement procedentem, naturalem vocat; dicens: Non tenemur ad aliquid faciendum ex charitate (habitualement) sed ad faciendum aliquid ex dilectione naturalis (Dei) sine qua ad minus, quidquid fit, malè fit. Dico dilectionem naturalem, illam; ad quam aliquis per principia naturalia pervenire potest (absque concursu principii supernaturalis creati) que invenitur... in virtutibus politicis. De quibus 2. 2. q. 138. a. 3. ad 2. Bonum politica virtutis commensuratum est naturæ humana; & idèò absque auxilio gratiæ gratium facientis potest voluntas in illud tendere; licet non absque auxilio gratiæ Dei.

Objicies 3°. S. Doctor in 2. dist. 40. q. 1. a. 5. 162

dicit, quòd in non habente gratiam potest aliquis actus esse deliberatus, qui nec sit meritorius, nec demeritorius; tamen est bonus. Talis verò actus in non habente gratiam esse non posset, si omnis actus bonus non habentis gratiam habitualem, juxta S. Doctorem, ex gratia actuali procederet. Cùm omnis actus, ex gratia actuali procedens, meritorius sit, non solum præmii temporalis, sed & æterni. Quales non sunt actus hominis infidelis non habentis gratiam. De quibus ibidem dist. 41. q. 1. a. 2. ad 3. dicit, quòd Deo placent; non tamen sicut remunerabiles præmio æterno.

Respondeo negando minorem. Quia per actum meritorium, simpliciter & absolute, S. Doctor constanter intelligit meritorium de condigno; adeoque procedentem ex charitate & gratia habituali. Ad illum proinde sanctus Doctor plus requirit, quam procedere ex gratia actuali. Ut enim ait 1. 2. q. 112. a. 2. ad 1. Preparatio gratia imperfecta, que aliquando precedit donum gratie gratum facientis, tamen si sit à Deo movente (per gratiam actualem) ... non sufficit ad meritum, simpliciter & absolute dictum, nondum homine per gratiam justificato: quia nullum meritum simpliciter potest esse nisi ex gratia justificante, ut proxime dixit, & de qua loquitur q. 114. a. 2. ad quem se remittit. Et 2. 2. q. 85. a. 15. Oratio, sine gratia gratum faciente, meritoria non est; sicut nec aliquis alius actus virtuosus. Quia, ut ait in 2. dist. 27. q. 1. a. 5. ad 3. ante infusionem gratie homo nondum est particeps divini esse. Unde actus ipsius sunt omnino improporionati ad merendum aliquod divinum, quod facultatem nature excedat; sed per gratiam infusam constituitur in esse divino. Unde jam actus ejus proportionati efficiuntur ad promerendum augmentum vel perfectionem gratie. Et dist. 29. q. 1. a. 1. in corp. Meritum non consistit in actu quolibet; sed in eo qui per habitum gratie informatur.

164 Sic ergo patet quomodo in non habente gratiam habitualementur actus boni, ex gratia actuali procedentes, qui tamen non sunt simpliciter meritorii: quia de condigno meritorii non sunt. Patet etiam quomodo in infidelibus sint actus Deo placentes, ex gratiaque etiam actuali procedentes, non tamen de condigno remunerabiles præmio æterno.

165 Objicies 4°. In infidelibus remanet aliqua veri cognitio (ait S. Doctor 2. 2. q. 10. a. 4. ad 3.) per quam facere possunt aliquid de genere bonorum, etiam sine gratia. Quia cognitio naturalis de Deo potest dirigere in Deum, sic ut vitetur peccatum. 2. ad Annibaldum dist. 42. q. un. a. 1. ad 2.

Respondeo quòd cùm infideles per naturalem de Deo cognitionem faciunt aliquid de genere bonorum, faciunt quidem absque gratia habituali, sed non absque actuali. Cùm per ejusmodi actus gratie obstaculum non ponant. Hoc ipsum verò quòd aliquis non ponit obstaculum, ex gratia procedit, lect. 3. in

cap. 12. ad Hebr. Imò per ejusmodi actus se ad gratiam præparant, ut docet in 4. dist. 17. q. 1. a. 2. ad 4. his verbis: Finis ultimus, scilicet Deus, potest esse in intentione ejus qui fidem non habet per generalem, vel naturalem cognitionem quam de Deo habet. Unde etiam ille qui fidem non habet, potest se ad fidem habendam præparare, & ad gratiam, si secundum suam cognitionem peccatum displiceat, & in Deum affectus ejus feratur. Preparatio verò ad gratiam non est sine gratia actuali, ut fides docet. Et dist. 28. q. 1. a. 4. ad 4. Ad fidem habendam aliquis se præparare potest per id quod in naturali cognitione est.

Objicies 5°. S. Doctor 1. 2. q. 109. a. 2. 166 docet, quòd quia natura humana per peccatum non est totaliter corrupta, ut scilicet toto bono nature privetur, potest quidem, etiam in statu nature corrupta, per virtutem sua nature, aliquod bonum particulare agere (sicut edificare domos, plantare vineas,) non tamen totum bonum sibi connaturale, ita ut in nullo deficiat.

Respondeo 1°. ex eo quòd homo possit edificare domos, plantare vineas, ad summum consequi, posse dari sine gratia bonos architectos, & bonos vitatores (inquit Conterson) sed non bonos bene moraliter operantes, sic ut in nulla circumstantia deficiant. Neque oppositum hujus conficitur ex eo quòd natura humana per peccatum non sit totaliter corrupta; utpote ex quo sequitur quidem quòd sola, sine gratie actualis influxu, facere possit aliqua opera ex objecto & sine proximo bona, ea scilicet quæ nature sunt proportionata; non autem quòd sine gratie actualis influxu facere possit bona, tam ex objecto sineque proximo, quam ex omnibus circumstantiis bona. Nec hoc ibi, vel alibi, S. Doctor asserit.

Respondeo 2°. quòd bonum nature, non 167 totaliter corruptum, per quod S. Doctor ait nos posse facere aliqua bona proportionata nature, non excludit gratie necessitatem, ad illa cum omnibus circumstantiis debitis facienda, prout ipsemet docet q. 24. de lib. arb. a. 14. in corp. his verbis: Illud bonum, quod est natura humana proportionatum, potest homo per liberum arbitrium explere. Unde dicit Aug. quòd homo per liberum arbitrium potest agros colere, domos edificare, & alia plura bona facere sine gratia operante. Quamvis autem ejusmodi bona possit ea facere sine gratia gratum faciente (nota bene) non tamen potest ea facere sine Deo per gratiam actualem influente. Sequitur enim, quòd omnes exteriores motus à divina providentia moderantur, secundum quod ipse judicat aliquem esse excitandum ad bonum his vel illis actionibus. Unde si gratiam Dei velimus dicere, non aliquod habituale donum, sed ipsam misericordiam Dei, per quam interioris motus mentis operatur, & exteriora ordinat ad salutem hominis; sic nec ullum bonum homo potest facere sine gratia Dei.

- 168 Enimverò S. Thomas, per bonum naturæ, quod ait non esse totaliter corruptum, intelligit naturalem inclinationem ad virtutem, ut expressè dicit 1. 2. q. 85. a. 2. *Bonum naturæ, quod per peccatum diminuitur, non ex toto tollitur, est naturalis inclinatio ad virtutem, que quidem convenit homini, ex hoc ipso quod rationalis est. Ex hoc enim habet, quod secundum rationem operetur, quod est agere secundum virtutem. Per peccatum autem non potest totaliter ab homine tolli quod sit rationalis. Quia jam non esset capax peccati. Proinde fatemur quod etiam in damnatis manet naturalis inclinatio illa (ait S. Doctor ibidem ad 3.) alioquin non esset in eis remorsus conscientia. Verum illa naturalis ad virtutem inclinatio, naturæque bonum, sine gratia non exit in actum omni ex parte bonum. Et ideò S. Doctor subiungit: Sed quod in damnatis non reducatur in actum, contingit quia deest gratia, secundum divinam iustitiam. Et q. 2. de malo a. 12. ad 6. Impossibilitas ad gratiam, que est in damnatis, non est ex totali subtractione habilitatis naturalis ad bonum; sed ex obstinatione voluntatis in malo, & ex immobilitate divine sententia, ne illis in perpetuum gratia apponatur.*
- 169 Aliud ergo est quod natura corrupta habeat inclinationem, vel etiam potentiam & virtutem ad bonum bene faciendum; aliud, quod ad id habeat sufficientiam. Quam homo ideò non habet in statu naturæ corruptæ, quia, ut docet 1. 2. q. 109. a. 3. *homo in statu naturæ corruptæ, secundum appetitum voluntatis rationalis. . . . propter corruptionem naturæ, sequitur bonum privatum, nisi sanetur per gratiam.*
- 170 Instabis: si hæc vera sint, cur solum naturæ bonum, solamque naturæ virtutem S. Doctor, loco objecto allegat; cum insuper gratiam requirat? 2°. cur pro fundamento allegat, quod per peccatum bonum naturæ non sit totaliter corruptum? 3°. cur docet, quod homo non possit totum bonum naturæ suæ proportionatum, sed aliquod vel aliqua dumtaxat; cum totum possit cum gratia?
- 171 Ad 1. respondeo rationem esse, quia solum naturæ bonum, seu naturæ virtus, in actus illos bonos influit per modum principii intrinseci; non autem gratia actualis, quæ, juxta S. Doctorem, non est principium seu causa efficiens, nec qualitas, sed motio Dei ad bonum; adedque purus modus.
- 172 Ad 2. respondeo rationem esse, quia si bonum naturæ totaliter foret destructum, homo, absque auxilio gratiæ, ne quidem facere posset ullum opus ex officio, sive ex specie bonum; imò nec ullum actum in individuo bonum, cum gratiæ auxilio. Deinde si naturæ bonum foret totaliter corruptum, ad actum bonum necessaria foret gratia habitualis. Cum ad actum bonum necessaria sit inclinatio intrinseca ad virtutem; utpote sine qua actus esse non posset voluntarius, nec à principio intrinseco, donec alia ipsi daretur natura, seu habitus, qui altera natura dici solet,

Accedit quod inclinatio naturalis in bonum, necessaria ad bonum voluntarium, esse nequeat ex toto destructa per peccatum, nisi per introductionem contrariæ inclinationis (secundum quod S. Doctor ait 1. 2. q. 85. a. 1. *Oportet, quod ex hoc quod aliquid inclinatur ad unum contrarium, diminuat inclinatio ejus ad aliud*) & ideò sublata totaliter inclinatione voluntatis ad bonum, bonum esset contra propriam inclinationem ipsius, atque aded contra naturam; non autem secundum ullam ipsius naturam & inclinationem. Nullo ergo modo esset ab intrinseco. Ut autem S. Doctor q. un. de charit. a. 1. dicit: *Sicut naturales actiones & motus à quodam principio intrinseco procedunt, quod est natura; ita & actiones voluntaria oportet quod à principio intrinseco procedant. . . . Nam sicut inclinatio naturalis in rebus naturalibus, appetitus naturalis nominatur; ita in rationalibus, inclinatio apprehensionem intellectus sequens, actus voluntatis est. Possibile autem est, quod res naturalis ab aliquo exteriore agente ad aliquid moveatur, non à principio intrinseco, puta sicut lapis projicitur sursum; sed quod talis motus, vel actio, non à principio intrinseco procedens, naturalis sit. hoc omnino est impossibile: quia in se contradictionem implicat. . . . Potest quidem Deus lapidi dare virtutem, ex qua, sicut ex principio extrinseco, sursum naturaliter moveatur; non autem ut iste motus sit ei naturalis, nisi es alia natura datur. Et similiter non potest hoc divinitus fieri, ut aliquis motus hominis, vel interior, vel exterior, qui sit à principio merè extrinseco, sit ei voluntarius.*

Ad 3. respondeo, hominem cum sola gratia actuali, sine habituali, facere non posse totum bonum sibi connaturale, sive implere mandata omnia legis naturæ, ita ut nunquam peccet contra aliquod illorum. Hoc enim non posse, S. Doctor tradit ibidem a. 4. & 8.

Objicies 6°. Ex dictis sequeretur S. Doctorem Assertorem esse propositionis vigesima-septimæ per Bullam Pii V. damnatæ: *Liberum arbitrium, sine gratia Dei, non nisi ad peccandum valet.*

Respondeo negando sequelam, 1°. quia liberum arbitrium, sine gratia Dei, eo ipso valet ad non peccatum, quo valet ad opus ex se non peccaminosum, sive ex officio & sine proximo bonum, nec ad malum finem relatum. Cum opus hujusmodi, quæ tale, non sit peccatum.

2°. quia propositio illa damnata est sensu Assertorum, qui volebant liberum arbitrium, sine gratia Dei, per Spiritum sanctum inhabitantem, non valere ad ullum opus, in aliquo non peccaminosum. A quo sensu profertur alienus est S. Doctor. Vide dicta Prolegom. 6. cap. . . .

Objicies 7°. S. Thomas, dum ad omne opus bonum, bene factum, requirere videtur gratiam actualem, per eam intelligit concurrentem generalem, vel gratiam actualem, non

non strictè dictam; eam quippe vocat Dei motionem, Dei causalitatem, Dei operationem in anima, &c. Quæ verba generaliora sunt, & magis latè patentia, quàm sit gratia actualis strictè & specialiter dicta.

Respondeo negando antecedens, pro utraque parte. Quia tametsi nomina ista, secundum se præcisè generaliora sint, quàm gratia actualis strictè & specialiter dicta; ex circumstantia tamen contextus, & subjecta materia particularium operum, de quibus agit, à S. Doctore intelliguntur de gratia actuali strictè & specialiter dicta. Idque maximè apparet, dum ait, quòd homo Dei motione, operatione & causalitate indiget, ut se ad gratiam præparet: cum de fide sit, hoc fieri non posse cum solo concursu generali, quo etiam influit in materiale peccati.

Et idèò vel ipse S. Doctor causalitatem illam, motionem, & operationem Dei, sapè vocat auxilium divinum, divinam voluntatem, misericordiam, auxilium gratuitum, auxilium gratiæ, &c. Quibus nominibus nunquam designat concursum generalem; utpote debitum, non gratuitum.

178 Idque amplius ostenditur 1°. ex disput. q. 27. de grat. a. 6. ad 3. *Quantumcumque homo habeat habitum gratiæ, semper tamen indiget divinâ operatione, quâ in nobis operatur, modis predictis, & hoc propter infirmitatem naturæ nostræ, & multitudinem impedimentorum; quæ quidem non erant in statu naturæ conditæ. Unde magis tunc poterat stare per se ipsum, quàm nunc possint habentes gratiam (habitualement) non quidem propter defectum gratiæ (dictæ) sed propter infirmitatem naturæ; quavis etiam tunc indigerent divinâ providentiâ eos dirigente & adjuvante.* Ubi per divinam operationem, quâ in nobis operatur, per divinam providentiâ dirigentem & adjuvantem, &c. gratiam intelligit actualem, strictè & specialiter dictam, ut patet ex eo quod subdit: *Et idèò habens gratiam (habitualement) necesse habet petere auxilium divinum, quod ad gratiam cooperantem pertinet.*

179 2°. ex 2. dist. 28. q. 1. a. 1. ubi gratiam actualem ad omne opus bonum necessariam, vocat divinam causalitatem, secundum quod Deus in omnibus operatur universalis causa boni, juxta illud: *Omnia opera nostra operatus es in nobis.* De eaque gratiâ ad 1. & 2. exponit facta testimonia contra Pelagianos objici solita: *Sine me nihil potestis facere. Non sumus sufficientes aliquid cogitare à nobis, quasi ex nobis, &c.* Sicut & ad 3. illud Augustini: *Non potest homo aliquid bonum velle, nisi juvetur à Deo, utique (inquit) interius operando in ipsa voluntate, sicut in re qualibet operatur, etiam exterius occasiones & auxilia præbendo ad bene agendum.* Quod nisi de gratia actuali strictè dicta intelligeret, objectionibus illis non satisfaceret, intelligendoque de solo concursu generali, aliam gratiam necessariam non concederet, nisi

quam concedebant Pelagiani.

3°. ex q. 24. de lib. arb. a. 12. 14. & 15. 180 ad 1. ubi divinum auxilium, interiorèque Dei operationem exigit ad operandum bonum, vitandumque mortale peccatum, per illamque & illud gratiam actualem strictè dictam haud dubiè intelligit, prout evidenter indicat verbis istis: *Unde si gratiam Dei velimus dicere... misericordiam Dei, per quam interius motum mentis operatur, & exteriora ordinat ad hominum salutem, nullam bonum homo potest facere sine gratia Dei,* de qua a. 15. ad 1. & 2. intelligit auxilium divinum, quod à Deo petimus Thren. 3. *Converte nos Domine ad te.* Et 2. Machab. 1. *Adaperiat Deus cor vestrum, &c.*

4°. ex 1. 2. q. 109. a. 8. ad 3. *Quodcumque vult homo, datur ei; sed hoc quòd bonum vult, habet ex auxilio gratiæ.* Ubi, quæso, concursum generalem S. Doctor vocat *auxilium gratiæ*?

5°. Quæcumque ex S. Doctore protulimus 182 cap. 8. manifestè ostendunt ipsum loqui de gratia actuali propriè, strictè, & specialiter dicta, dum eam requirit ad volendum & operandum bonum quodcumque bene factum.

6°. S. Doctor 1. 2. q. 109. a. 7. & 9. q. 110. 183 a. 2. q. 112. a. 2. aliisque locis plurimis gratiam propriè & strictè dictam in duo tantum membra dividit, habitualement & actualem, nec actualem, seu motionem Dei, ad bonum necessariam, unquam dividit in strictè & latè dictam. Igitur distinctio illa adversariorum profus infundata est in S. Doctore; utpote qui gratiæ latè sumptæ ne mentionem quidem facit in circumstantiis, in quibus secundum ipsos de ea loquitur; imò qui eam iis ubique terminis describit, quibus strictè sumptam describit.

Instabis: saltem Angelicus Doctor ad actum 184 quemcumque bene factum gratiam non requirit specialem, id est, entitative supernaturalem: cum gratiam subinde tam largè accipiat, ut etiam naturalia dona, quatenus gratiis data, gratiam vocet.

Respondeo, negando antecedens. Quia naturæ corruptæ vires non sufficiunt ad operandum propter Deum. Quod S. Thomas postulat ad actum quemcumque bene factum, tametsi verum sit quòd inter gratias speciales subinde numeret dona vel beneficia quædam entitative naturalia, cujusmodi sunt morbi, jaçturæ temporalium, adversitates, correptiones, aliorum mortes subitanæ, & infelices, &c. quatenus scilicet divinæ substantiæ providentiæ, misericordiæque, ea disponenti ad salutem alicujus, vel ad impediendum ipsius peccatum.

Neque enim ad dignoscendam gratiam specialem solum attendenda est entitas doni, vel beneficii, secundum se præcisè considerata; sed donum ipsum considerandum est, ut substat intentioni donantis, per illudque dantis homini occasionem salutis, &c.

Enimverò quidquid homini à Deo datur, 185 vel procuratur, ex intentione promovendi salutem, vel impediendi peccatum ipsius, qua-

tenus ex ista profuit intentione, vel saltem complexum ex dono illo divino, divinaque ista intentione, usque adeo gratia est Dei specialis, ut de ea dici merito possit, *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*, nec de ea homo gloriari possit, nec dicere, ego me discerno, non gratia Dei: ut de ea quoque Augustinus merito dicat, *Ego gratia tua de peccato quacumque non feci peccata.*

186 Urgebis: omnis gratia specialis est gratia Christi, sive ex Christi meritis collata. Talis verò non est gratia, ad singulos actus bene factos necessaria.

Respondeo negando minorem, 1°. quia conducit ad justificationem & salutem. 2°. usque adeo misericorditer datur, ut pro ea oporteat orare. 3°. multa beneficia, etiam entitativè naturalia, quatenus ex speciali Dei misericordia & intentione ad salutem hominis conferuntur, ex Christi meritis conceduntur, v. g. externæ protectiones, moderatio, vel remotio tentationum, occasionumque, quæ inducerent in opus malum, vel impedirent bonum; conjunctio causarum adjuvantium opus bonum, cum gratis internis intellectus & voluntatis. Omnia quippe ista, simul juncta, plerumque efficiunt, ut ex duobus aequaliter internè præventis, unus præ alio convertatur, vel salvetur, unus præ alio victor sit tentationis, &c. absque eo quòd ille præ isto gloriari possit, seque ab ipso discernere, vel dicere, quòd præ ipso convertar, vel victor sim tentationis, non miserentis est Dei, sed voluntatis mea volentis & currentis. Cum absque dicta speciali misericordia, omnia in salutem ipsius taliter disponente, præ alio non converteretur. 4°. denique Dei amorem (necessarium ad actum quemcumque bene factum) nisi Deus ipse non donat, nec aliter nisi per... Jesum Christum, ut Augustinus dicit l. 21. de Civit. Dei c. 16. Ex Dei verò propter se amore homo tenetur facere quicquid facit: quia, ut S. Thomas ait 2. 2. q. 27. a. 5. *ex toto posse suo homo debet diligere Deum, & QUIDQUID HABET AD DEI AMOREM ORDINARE, secundum illud Deuteron. 6. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

CAPUT XI.

Satisfit aliis objectionibus Recentiorum, prætententium admittendos actus usquequaque bonos, seu bene factos, absque auxilio gratia.

187 Objicies 1°. sequentes propositiones in Bulla Pii V. damnatas: *Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, quod ex solis natura viribus ortum ducit, agnoscit. Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis arbitrii bonus, sive non malus; & gratia Christi injuriam facit, qui ita sentit & docet.*

Respondeo: si propositiones ista damnatae sint ob doctrinam (non ob solam censuram, uti ob eam solam damnatas esse censent Tole-

us, Bellarminus, Vasquez, Turrianus, Suarez, &c. se fundantes in eo quòd nonnullæ ex damnatis in ea Bulla propositionibus solùm damnatae sint velut *scandalosa, & in piis aures offensionem immittentes*; quam offensionem & scandalum causant aciores plerumque censuræ opinionum, quas probati Catholici docent) damnatae non sunt in sensu quo assertio nostra traditur à Conciliis, Patribus, Theologisque probatissimis; sed in sensu peregrino à totius doctrina in Bulla Piana damnatae Assessoribus intento, quo utique vel voluerunt sine gratia nullum effici posse actum in se moraliter bonum, vel nihil nisi malum effici posse sine gratia Spiritus sancti inhabitantis, uti constat ex dictis Prolegom. 6. cap. 12. 13. 14. 15.

Objicies 2°. Quando Concilia & Patres 188 asserunt, nullum actum bene fieri posse absque auxilio gratia, plerumque addunt *sicut oportet* (ad justificationem utique & salutem) vel *sicut oportet ad meritum gratia & gloriae*. Supponunt ergo nonnullos actus bonos absque auxilio gratia effici posse non sicut oportet ad meritum, ad justificationem, &c.

Respondeo: dum addunt *sicut oportet*, ly *sicut oportet*, idem est ac cum debitis circumstantiis; ita scilicet ut actus bonus bene fiat, sive propter Deum, uti reverà oportet. Sic enim Augustinus mille explicat locis, signanter Enchiridii c. 121. & de corrept. & grat. c. 2. *Quando id agunt sicut agendum est, id est, cum dilectione & delectatione justitia, sive ex charitate faciendo*, uti quatuor post lineis explicat. *Quidquid enim bene amas, charitate amas*, inquit serm. 23. de versu 24. Psalmi 72. Et idèd quicquid bene agitur & amatur, salubriter agitur, sive meritorie (saltem de congruo) utiliterque ad justificationem & salutem, etiam si non fiat ex motivo fidei & pietatis ex objecto supernaturalis, uti S. Congregatio de Auxiliis expressè declaravit, verbis Prolegom. 6. n. 138. 139. 140. 142. productis, in ipsaque S. Scriptura & Conciliis satis idipsum insinuat, uti dicitur in Idæa Bullæ Pauli V. relata ibidem, hisce verbis: *In iis definitionibus per id quod exprimitur, sicut oportet, sive ut expedit, hoc intelligendum est, quod est cum circumstantiis debitis ab homine haberi.* Quia tam in doctrina à SS. Patribus definita & tradita, quam in ipsa Scriptura sacra, actus qui fiunt sicut oportet, per ejusmodi circumstantias describuntur. *Siquidem tales actus sunt, verbum auditus Dei (ut Scriptura loquitur) accipere, non ut verbum hominum, sed sicut est verè verbum Dei... operari propter Deum quod bonum est, diligere Deum propter seipsum; hominem verò, sive alium, propter Deum. Quapropter iis definitionibus ad-versatur, dicere, quòd possit homo actus sic descriptos operari, aut velle operari, sine gratia Dei, etiamsi intelligatur tunc non fore supernaturales, sed naturales actus.*

Objicies 3°. Augustinus l. de spir. & lit. 189 c. 28.